

**SHUKUR XOLMIRZAYEV IJODINING O'ZBEK ADABIYOTIDAGI O'RNI
VA BADIY XUSUSIYATLARI**

Qo'ziyeva Shirinjon

Termiz davlat universiteti

Xorijiy filologiya fakulteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada o'zbek adabiyotining taniqli vakili Shukur Xolmirzayev ijodi, uning hikoya va qissalarida aks etgan badiiy g'oyalar hamda yozuvchining adabiy jarayondagi o'rni tahlil qilinadi. Muallif asarlarida inson ruhiyati, milliy qadriyatlar, tabiat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar chuqur yoritilganligi ko'rsatib beriladi. Shuningdek, yozuvchining hikoyachilik mahorati va realizm an'analari asosida yaratilgan badiiy obrazlari ilmiy jihatdan tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: o'zbek adabiyoti, hikoya janri, realizm, badiiy obraz, milliy ruh, inson ruhiyati.

Kirish

XX asr o'zbek adabiyotida hikoya va qissa janrining rivojlanishida ko'plab iste'dodli yozuvchilar muhim rol o'ynagan. Shular qatorida Shukur Xolmirzayev alohida o'rin egallaydi. U o'zining samimiy va hayotiy tasvirlarga boy asarlari orqali o'zbek nasrining rivojiga katta hissa qo'shgan ijodkorlardan biridir. Yozuvchining asarlarida inson hayoti, uning ruhiy kechinmalari, tabiat bilan munosabati hamda jamiyatdagi muammolar real va ishonarli tarzda tasvirlanadi. Shukur Xolmirzayev ijodi o'zining realizmga asoslangan uslubi, sodda va ravon tili hamda chuqur falsafiy mazmuni bilan o'zbek adabiyotida muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ham yozuvchining asarlari adabiyotshunoslar tomonidan o'rganilmoqda va yosh avlod uchun muhim ma'naviy manba sifatida qadrlanadi.

Shukur Xolmirzayev ijodining shakllanishi

Shukur Xolmirzayev o'z ijodiy faoliyatini hikoyalar yozishdan boshlagan. Yozuvchining dastlabki asarlaridayoq uning o'ziga xos badiiy uslubi va hayotiy voqealarni tasvirlash mahorati namoyon bo'lgan. U o'z asarlarida ko'proq qishloq hayotini, oddiy insonlarning mehnatini va ularning ichki dunyosini tasvirlaydi. Yozuvchi qahramonlarini real hayotdan oladi va ularni tabiiy holda tasvirlaydi. Shu

sababli uning asarlari o'quvchiga juda yaqin va tushunarli bo'ladi. Shukur Xolmirzayev ijodining shakllanishida xalq og'zaki ijodi, milliy qadriyatlar va o'zbek xalqining hayotiy tajribasi muhim rol o'ynagan.

Asarlarida inson va tabiat munosabati

Shukur Xolmirzayev ijodining muhim xususiyatlaridan biri inson va tabiat o'rtasidagi munosabatni badiiy tasvirlashdir. Yozuvchi tabiatni faqat fon sifatida emas, balki asar mazmunining muhim qismi sifatida ko'rsatadi. Uning ko'plab hikoyalarida tabiat manzaralari qahramonlarning ruhiy holati bilan uyg'un holda tasvirlanadi. Bu esa asarning badiiy ta'sirchanligini oshiradi. Masalan, yozuvchining ayrim hikoyalarida tog'lar, dalalar, qishloq manzaralari orqali insonning ichki kechinmalari ifodalanadi. Bu holat yozuvchining tabiat tasvirini chuqur his qilganini ko'rsatadi.

Hikoyalarida realizm va hayotiylik

Shukur Xolmirzayev asarlarining asosiy xususiyatlaridan biri realizmdir. Yozuvchi hayot voqealarini bezaksiz, tabiiy holda tasvirlaydi. U qahramonlarini ideallashtirmaydi, balki ularni barcha kamchiliklari va fazilatlari bilan birga ko'rsatadi. Bu esa o'quvchiga asar voqealarini real hayot bilan solishtirish imkonini beradi. Yozuvchi asarlarida insoniy munosabatlar, do'stlik, halollik, vijdon kabi muhim axloqiy qadriyatlar tasvirlanadi. Realistik tasvir orqali yozuvchi jamiyatlardagi muammolarni ham ochib beradi. Bu esa uning asarlarini nafaqat badiiy, balki ijtimoiy ahamiyatga ham ega qiladi.

Qahramonlar obrazining badiiy talqini

Shukur Xolmirzayev ijodida qahramonlar obrazini yaratish muhim o'rin tutadi. Yozuvchi qahramonlarining ichki dunyosini, ularning o'y-kechinmalarini chuqur tahlil qiladi. Yozuvchining qahramonlari ko'pincha hayotiy sinovlar orqali shakllanadi. Ular ba'zan qiyin vaziyatlarga duch keladi va bu holatlar orqali ularning xarakteri namoyon bo'ladi. Shukur Xolmirzayev qahramonlari oddiy insonlar bo'lsa ham, ular orqali muhim ma'naviy g'oyalar ifodalanadi. Bu esa yozuvchining asarlarini o'quvchi uchun yanada ta'sirli qiladi. Yozuvchining badiiy uslubi Shukur Xolmirzayev ijodining yana bir muhim jihati uning badiiy uslubidir. Yozuvchi sodda, ravon va tushunarli tilda yozadi. Uning asarlarida ortiqcha murakkab iboralar kam uchraydi. Biroq shu sodda til orqali muallif chuqur falsafiy fikrlarni ifodalay oladi. Bu esa uning ijodiy mahoratini ko'rsatadi. Yozuvchining asarlarida dialoglar ham muhim o'rin tutadi. Dialoglar orqali qahramonlarning xarakteri va ruhiy holati ochib beriladi.

Shukur Xolmirzayev ijodining tarbiyaviy ahamiyati

Shukur Xolmirzayev asarlari yosh avlod tarbiyasida ham muhim rol o'ynaydi. Yozuvchi o'z asarlarida halollik, mehnatsevarlik, insoniylik kabi fazilatlarni targ'ib qiladi. Uning qahramonlari ko'pincha hayotiy saboqlar orqali o'z yo'lini topadi. Bu esa o'quvchini ham o'ylashga undaydi. Yozuvchining asarlari nafaqat badiiy zavq bag'ishlaydi, balki insonni yaxshilikka, mehr-oqibatga va tabiatni asrashga chorlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Shukur Xolmirzayev o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri hisoblanadi. Uning hikoya va qissalari o'zining hayotiyligi, realizmga asoslangan tasviri hamda chuqur ma'naviy mazmuni bilan ajralib turadi. Yozuvchi asarlarida inson ruhiyati, tabiat bilan uyg'unlik, milliy qadriyatlar va jamiyat muammolari badiiy jihatdan yoritilgan. Shu sababli Shukur Xolmirzayev ijodi o'zbek adabiyotining muhim qismi bo'lib, u bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shukur Xolmirzayev. Tanlangan asarlar.
2. O'zbek adabiyoti tarixi. Toshkent.
3. Adabiyotshunoslik asoslari.
4. O'zbek yozuvchilari ensiklopediyasi.
5. Zamonaviy o'zbek nasri tadqiqotlari.